BİBLİYOGRAFYA :

Wensinck, *el-Muʿcem*, VIII, 180; İbn Sa'd, *et-Ṭabaḳāt*, III, 450-451; İbn Kuteybe, *el-Maʿārif* (Sâvî), s. 142; İbn Abdülber, *el-İstîʿâb*, IV, 122-123; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ġābe*, III, 431; VI, 202-203; Zehebî, *Aʿlâmü'n-nübelâʾ*, I, 188-189; İbn Hacer, *el-İṣâbe*, II, 394; IV, 130, 150; a.mlf., *Tehẕîbü't-Tehẕîb*, XII, 156-157; M. Mustafa el-A'zamî, *Küttâbü'n-nebî*, Riyad 1401/1981, s. 40-41.

 Ali Yardım

EBÛ AHMED b. CAHŞ

(أبو أحمد بن جحش)

Ebû Ahmed Abd b. Cahş
b. Riâb el-Esedî
(ö. 20/641'den önce)

Hz. Peygamber'in hanımlarından Zeyneb bint Cahş'ın kardeşi, sahâbî.

Ebû Ahmed künyesiyle tanınmıştır. Adının Abdullah olduğu söylenmekteyse de Abdullah onun kardeşidir. Annesi, Resûlullah'ın halası Ümeyme bint Abdülmuttalib'dir. Ebû Ahmed, kardeşleri Abdullah ve Ubeydullah'la birlikte Hz. Peygamber'in Dârülerkam'a sığınmasından önce müslüman oldu ve onlarla beraber Habeşistan'a hicret etti. Kaynakların bir kısmında onun Habeşistan hicretine katılmadığı ileri sürülmektedir. Kardeşi Ubeydullah orada hıristiyan olunca Resûl-i Ekrem onun hanımı Ümmü Habîbe bint Ebû Süfyân ile evlenerek kendi himayesine aldı.

Medine'ye topluca hicret eden Cahşoğulları'nın Mekke'deki evleri tamamen kapanmıştı. Evini Ebû Süfyân'ın satın almasına çok üzülen Ebû Ahm bir türlü hazmedemiyordu. Hz. ber Mekke'nin fethi günü Kâbe tâbesini bitirince Ebû Ahmed c üzerinde Kâbe'nin kapısı önünd eviyle ve başka konularla ilgi Mekkeli müşriklerin yaptığı ha rın hesabını yüksek sesle sormaya baş-ladı. Bunun üzerine Hz. Peygamber Osman b. Affân'ı yanına çağırarak kulağına bazı şeyler fısıldadı. O da Ebû Ahmed'in yanına gidip Hz. Peygamber'in söylediklerini kendisine bildirince Ebû Ahmed hemen devesinden indi, diğer müslümanların yanına gidip oturdu ve ölünceye kadar bu konuda kimseye bir şey söylemedi. Hz. Peygamber'in bu sessiz tebliğinde, evine karşılık ona cennette bir ev verileceğini müjdelediği rivayet edilmektedir. Şair sahâbîlerden olan Ebû Ahmed, ailesinin hicretini ve hayatının çeşitli safhalarını şiirlerinde terennüm etmiştir.

Ebû Ahmed, Fâria bint Ebû Süfyân ile evliydi. Sonradan gözlerini kaybettiyse de Mekke'nin her tarafını iyi bildiğinden her yerde rehbersiz olarak dolaşırdı. Sevilen bir kişi olduğu için şairler onun etrafında toplanıp sohbet ederlerdi. Cumahî, Hz. Ömer devrinde şairlerden Dırâr b. Hattâb ile Abdullah b. Ziba'râ'nın onun evinde Hassân b. Sâbit'le yaptıkları bir şiir müsabakasından söz etmektedir (*Fuḥûlü'ş-şuʿarâʾ*, II, 243-244).

Ebû Ahmed Medine'de vefat etti. Ölüm tarihi kesin olarak bilinmemekteyse de bazı rivayetlerde belirtilenin aksine onun kız kardeşi Zeyneb bint Cahş'tan önce vefat ettiği anlaşılmaktadır. Rivayete göre kardeşlerinden biri öldüğü zaman Zeyneb güzel koku getirterek sürünmüş, sonra da güzel kokuya ihtiyacı olmadığını, Allah'a ve âhiret gününe iman eden bir kadına, kocasından başka bir ölüden dolayı üç günden fazla yas tutmayı Resûlullah'ın helâl görmemesi sebebiyle böyle yaptığını söylemiştir (Müslim, "Ṭalâḳ", 58). Zeyneb bint Cahş'ın üç kardeşinden Abdullah'ın Uhud Gazvesi'nde şehid düştüğü, Ubeydullah'ın da Habeşistan'da hıristiyan olarak öldüğü bilindiğine göre 20 (641) yılında vefat eden Zeyneb bint Cahş'tan önce ölen bu kardeşin Ebû Ahmed olduğu kesinlik kazanmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Müslim, "Ṭalâḳ", 58; İbn İshak, *es-Sîre*, s. 124; Vâkıdî, *Kitâbü'l-Meġāzî*, II, 839, 840, 841; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 470, 472, 500; İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabaḳāt*, IV, 102-103; Cumahî, *Fuḥûlü'ş-şuʿarâʾ*, II, 243-244; Belâzürî, *Ensâb*, I, 88, 199-

ABDURRAHMAN b. SEYHÂN

عبد الرحمن بن سيحان

bk. EBÛ AKÎL el-ENSÂRÎ
Sahâbî.

EBÛ AKÎL el-ENSÂRÎ

(أبو عقيل الأنصاري)

Ebû Akîl Abdurrahmân b. Abdillâh
b. Sa'lebe el-Belevî
(ö. 12/633)

Sahâbî.

Kudâa kabilesinin Belî koluna mensuptur. Dedesinin babasına nisbetle Abdurrahman b. Seyhân (Beyhân, Beycân) diye de anılır. İslâmiyet'ten önce Abdüluzzâ olan adını Hz. Peygamber Abdurrahman olarak değiştirdi ve daha sonra "Adüvvü'l-evsân" (put düşmanı) lakâbıyla tanındı. Bedir, Uhud ve diğer gazvelerde bulundu. Okuma yazma bildiği de rivayet edilen Ebû Akîl, yalancı peygamber Müseylimetülkezzâb'a karşı yapılan Yemâme savaşlarında şehid düştü.

Ebû Akîl el-Ensârî künye ve nisbesiyle anılan başka bir sahâbî daha vardır. Adının Habhâb olduğu söylenen bu kişi "Sâhibü's-sâʿ" lakabıyla tanınmaktadır. Hz. Peygamber'in müslümanları mallarını Allah yolunda harcamaya teşvik ettiği bir gün, fakir bir kimse olan Habhâb iki ölçek (sâ') hurma karşılığında bütün bir gece sırtında su taşıdı; iki ölçeğin birini ailesine bıraktı, diğerini Hz. Peygamber'e götürdü ve duasını aldı. Ancak münafıklar, Allah'ın onun bir ölçek hurmasına ihtiyacı olmadığını söyleyerek yardımını küçümseyince, güçlerinin yettiği kadar sadaka veren müminleri çekiştirip onlarla alay edenlerin azaba uğratılacağını belirten âyet nâzil oldu (et-Tevbe 9/79).

Bu olay isim benzerliği sebebiyle bazı kaynaklarda Ebû Akîl el-Belevî'nin biyografisinde de anlatılmakta, ona da "Sâhibü's-sâʿ" dendiği belirtilmektedir. Bununla beraber gerek sözü edilen âyetin gerekse benzeri âyetlerin tefsirlerinde Hz. Peygamber'in muhtelif zamanlarda yaptığı yardım çağrısına birer ölçek hurma ile katılan birçok sahâbîden söz edilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, "Tefsîr", 9/11; Müslim, "Zekât", 72; Vâkıdî, *el-Meġāzî*, I, 161; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 690; Taberî, *Câmiʿu'l-beyân*, X, 123-124; İbn Abdülber, *el-İstîʿâb*, II, 411-412; IV, 129; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ġābe* (Bennâ), I, 438; III, 458-459; VI, 219; İbn Hacer, *el-İṣâbe*, II, 402, 407; IV, 136; a.mlf., *Fetḥu'l-bârî* (Hatîb), VIII, 182-183.

 Mücteba Uğur

EBÛ ALİ ed-DEKKÂK

(bk. DEKKÂK, Ebû Ali).

EBÛ ALİ el-FÂRİSÎ

(أبو علي الفارسي)

Ebû Alî Hasen b. Ahmed
b. Abdilgaffâr el-Fârisî
(ö. 377/987)

Basra mektebine mensup nahiv âlimi.

288 (901) yılında Şîraz civarındaki Fesâ kasabasında doğdu. Yirmi yaşına kadar burada kaldı. Babası İranlı, annesi Arap asıllıdır. Devrinin meşhur gramer-